ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційної роботи Стасюка Богдана Олександровича на тему: «Економічне оцінювання безпеки автомобільних доріг», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка»

Актуальність теми та її зв'язок з планами наукових робіт установи.

Більшість дорожньо-транспортних пригод трапляються внаслідок помилок водія під час керування транспортним засобом, які, в свою чергу, спричинені неналежною якістю дорожнього покриття, оскільки, згідно останніх наукових публікацій – 97 % усіх автомобільних доріг мають високу зношеність та потребують капітального або поточного ремонту, 39 % автомобільних доріг державного значення не відповідають вимогам за міцністю, а 51 % – за рівністю.

Зростання у 2018-2019 роках обсягів фінансування дорожньої галузі, внаслідок роботи двох фундаментальних реформ – децентралізації та запровадження державного дорожнього фонду, дає можливість на порядок збільшити обсяги виконання робіт з нового будівництва, реконструкції та капітального ремонту, а також надання послуг з поточного ремонту та експлуатаційного утримання автомобільних доріг загального користування державного значення, що і відбувається протягом 2020-2021 років.

У той же час, безпека на автомобільних дорогах – головний чинник економічного зростання будь-якої країни. За дотримання усіх нормативних вимог з безпеки можливо досягти «нульової» смертності на дорогах, що в свою чергу дозволяє ефективно використовувати бюджетні фінансові ресурси на інші потреби.

А отже, дисертаційна робота, що присвячена оцінюванню ефективності інвестицій у заходи з підвищення дорожнього руху, що в свою чергу дозволить оцінити безпеку автомобільної дороги в цілому є актуальною і практично значимою.

Дисертаційна робота виконана в рамках тематичного плану в рамках тематичних планів науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт Державного агентства автомобільних доріг України за 2016 та 2019 роки. Робота виконана відповідно до тематик держбюджетних тем «Розробити та наповнити інформаційно-аналітичну систему для визначення соціально-економічних втрат від дорожньо-транспортних пригод» (№ державної реєстрації 0116U007453) та «Виконати аналіз та переглянути методику з визначення соціально-економічних втрат від дорожньо-транспортних пригод і удосконалити відповідну інформаційно-аналітичну систему» (№ державної реєстрації 0119U10513), де автор був відповідальним виконавцем відповідних науково-дослідних робіт.

Формулювання наукової задачі, нове вирішення якої одержано в дисертації. *Метою дослідження* є удосконалення методичних підходів до організаційно-економічного механізму оцінювання безпеки автомобільних доріг для можливості прийняття об'єктивних управлінських рішень щодо доцільності фінансування заходів з підвищення безпеки руху на всіх етапах життєвого циклу автомобільних доріг.

Для досягнення зазначеної мети в дисертаційній роботі вирішуються такі *завдання*:

– дослідити теоретико-методичні засади методів та підходів до економічного оцінювання безпеки автомобільних доріг;

– узагальнити світовий досвід щодо економічного оцінювання безпеки автомобільних доріг;

– проаналізувати законодавчу та нормативну базу і щодо визначення соціально-економічних втрат від дорожньо-транспортних пригод, як головної компоненти в економічному оцінюванні безпеки автомобільних доріг;

– удосконалити методичні підходи до оцінювання соціально-економічних втрат від дорожньо-транспортних пригод;

– сформувати організаційно-економічний механізм оцінювання безпеки автомобільних доріг та здійснити його практичну реалізацію;

– розробити методологію пріоритезації видів робіт в рамках експлуатаційного утримання автомобільних доріг, що направлені на підвищення безпеки автомобільних доріг в умовах обмеженого фінансування.

Об'єктом дослідження дисертаційної роботи є процес призначення заходів з підвищення безпеки автомобільних доріг, предметом дослідження – науково-методичні аспекти економічного оцінювання безпеки автомобільних доріг.

Наукові положення, розроблені особисто дисертантом та їх новизна.

Вперше розроблено організаційно-економічний механізм оцінювання безпеки автомобільних доріг, який базується на новій організаційно-функціональній схемі управління безпекою автомобільних доріг загального користування та включає економічний інструментарій оцінювання ефективності заходів, спрямованих на покращення безпеки руху на автомобільних дорогах з використанням показника соціально-економічних втрат від дорожньо-транспортних пригод.

Удосконалено методичний підхід до оцінювання соціально-економічних втрат від дорожньо-транспортних пригод, в основі якого лежить принцип адаптивності до реальних умов через застосування нового показника «індексу безпечності» та економічної компоненти оцінки витрат на компенсацію моральної шкоди, завданої людині від фізичного болю та душевних страждань внаслідок знищення чи пошкодження транспортного засобу, а також каліцтва та інших ушкоджень здоров'я, а також Методологію пріоритезації видів робіт в рамках експлуатаційного утримання автомобільних доріг, що направлені на підвищення безпеки автомобільних доріг. На відміну від існуючих, удосконалені підходи дають змогу отримати достовірний результат в умовах недостатності вихідних даних, який можливо співставити з даними провідних європейських країн та врахувати потенційну економію від зменшення

кількості дорожньо-транспортних пригод під час визначення показників чистої поточної або приведеної вартості грошових потоків інвестицій.

Отримали подальший розвиток концептуальні засади до визначення розміру мінімально допустимого нормативу на заходи з безпеки дорожнього руху в загальній структурі розподілу фінансування робіт з експлуатаційного утримання автомобільних доріг. Оновлений підхід передбачає обґрунтований мінімальний розмір фінансування на заходи з безпеки дорожнього руху, незважаючи на доведений розмір фінансування.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються. Усі результати науково обґрунтовані та спираються на загальнонаукові принципи проведення досліджень, фундаментальні положення системного підходу, методи статистичного збору та аналізу даних; прогнозування; теоретичного узагальнення і порівняння; економічного моделювання; системно-логічного підходу до розрахунків; дисконтування; факторного аналізу; синтезу пропозицій; формалізації; експертно-аналітичного; економіко-математичного та графічного методів.

Наукове та практичне значення роботи. У дисертаційні роботі теоретично узагальнено, а науково-практичний інструментарій, розроблений та удосконалений в роботі, дає змогу удосконалити методичні підходи до економічного оцінювання безпеки автомобільних доріг загального користування.

Отримані наукові результати дозволили отримати нові критерії для оцінювання ефективності проектів, направлених на покращення безпеки дорожнього руху на автомобільних доріг загального користування, базуючись на методі визначення чистої приведеної вартості грошових потоків з урахуванням витрат на дорожні роботи та розміру соціально-економічного втрат від дорожньо-транспортних пригод.

Використання результатів роботи. Практичне значення результатів роботи підтверджується впровадженням її в М 42.1-37641918-779:2020 «Методика з визначення соціально-економічних втрат від дорожньо-транспортних пригод», що затверджена 20 липня 2020 року Першим заступником Голови Державного агентства автомобільних доріг України; а також балансоутримувачами автомобільних доріг в областях (САД).

Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок автора. За темою дисертаційної роботи з викладенням її основних результатів опубліковано 11 наукових праць, з яких 2 – у зарубіжних виданнях, які проіндексовані в міжнародних наукометричних базах, 3 – у фахових збірниках наукових праць України, 6 – тез у збірниках матеріалів наукових конференцій:

1. Безуглий А.О., Концева В.В., Стасюк Б.О. Теоретичні аспекти визначення показника соціально-економічних втрат від дорожньо-транспортних пригод. Вісник Національного транспортного університету: Серія «Економічні науки». (Google Scholar, ORCID) Науково-технічний збірник. – К.: НТУ, 2019. – Вип. 2 (44), С. 11–18. (0,33 д. а.).

2. Безуглий А.О., Концева В.В., Стасюк Б.О. Концептуальні засади визначення та обґрунтування розміру соціально-економічних втрат від дорожньо-транспортних пригод. Дороги і мости (Google Scholar, ORCID, DOI) Збірник наукових праць. – К.: ДП «ДерждорНДІ», 2020. – Вип. 21, С. 18–27. (0,42 д. а.).

3. Stasiuk Bohdan. Forecasting evaluation safety motor roads by estimating socio-economic losses from road accidents (Стасюк Б.О. Прогнозування оцінки безпеки автомобільних доріг через розрахунок соціально-економічних втрат від дорожньо-транспортних пригод). Економіка та суспільство (Google Scholar, ORCID, DOI) Електронний журнал з економічних наук. 2021. № 28. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/597 DOI: 10.32782/2524-0072/2021-28-58. (0,78 д. а.).

4. Bezuglyi A.O., Kontseva V.V., Vozniuk A.B., Stasiuk B.O. The necessity for organisation of road traffic to increase safety on roads after road. News of Science and Education (Google Scholar, ORCID, ISSN). Sheffield, United Kingdom, 2019. № 5 (66). P. 75–94. (0,83 д. а.).

5. Stasiuk B.O., Bezuglyi A.O., Kontseva V.V. The rationale of the safety index for estimation of socio-economic costs of road accidents. Rivista di Studi sulla Sostenibilita (Google Scholar, ORCID, ISSN, Web of Science, DOI). Napoli, Italy, 2020. 2 suppl. P. 129–140. (0,50 д. а.).

6. Стасюк Б.О. Оцінка соціально-економічних втрат від дорожньо-транспортних пригод. Національна конференція «Розвиток державної політики та інформаційних технологій у сфері безпеки дорожнього руху», яка проводилась в межах Тижня безпеки дорожнього руху 2016 року в рамках проведення Десятиліття дій з безпеки дорожнього руху 2011-2020 років. Київська міжрегіональна філія Державного підприємства «Український науково-дослідний інститут медицини транспорту Міністерства охорони здоров'я України», 17.11.2016. (0,58 д. а.).

7. Концева В.В., Стасюк Б.О. Оцінка соціально-економічних втрат від дорожньо-транспортних пригод. Матеріали 73-ї наукової конференції професорсько-викладацького складу, аспірантів, студентів та структурних підрозділів НТУ. Київ: НТУ, 2017. С. 387. (0,04 д. а.).

8. Безуглий А.О., Стасюк Б.О. Концептуальні засади оцінювання соціально-економічних втрат від дорожньо-транспортних пригод. Всеукраїнський круглий стіл «Реформування системи управління безпекою дорожнього руху: вартість життя людини». Кафедра вищої та прикладної математики Київського національного торговельно-економічного університету КНТЕУ, 11.04.2018. (0,75 д. а.).

9. Stasiuk B.O., Bezuglyi A.O., Bibyk Yu.M. Marketplace Poster (MP) "Complex Index of Determination Losses of Road Accidents". Transport Research Arena Conference TRA 2018. AustriaTech – Gesellschaft des Bundes fur technologiepolitische Mabnahmen GmbH, as Chair of the TRA 2018 Organising Comittee, P. 108, 18.04.2018. (0,04 д. а.).

10. Stasiuk B.O., Bezuglyi A.O. Abstract reprinted with permission of the World Road Association – PIARC "The Theorethical Aspects of Determination Index of Socio-Economic Losses From Road Accidents". Proceedings of the 26th World Road Congress - Abu Dhabi - 2019: Connecting Cultures - Enabling Economies. World Road Association PIARC, Abu Dhabi Department of Transport, Abu Dhabi National Exhibition Center ADNEC, 07.10.2019. (0,29 д. а.).

11. Концева В.В., Безуглий А.О., Стасюк Б.О. Концептуальні засади удосконалення механізму оцінки соціально-економічних втрат від дорожньо-

транспортних пригод. Матеріали LXXVI (76-ї) наукової конференції професорсько-викладацького складу, аспірантів, студентів та структурних підрозділів НТУ. Київ: НТУ, 2020. С. 389. (0,04 д. а.).

Всі наукові положення, теоретичні та практичні результати, які виносяться на захист і наведені в дисертації, отримані здобувачем особисто. У роботах, які опубліковані у співавторстві, здобувачу особисто належать такі положення: у праці [1] виконано висвітленні теоретичних аспектів розрахунку показника втрат від дорожньо-транспортних пригод, у праці [2] проведено аналіз механізму розрахунку соціально-економічних втрат від дорожньо-транспортних пригод з подальшим обґрунтуванням доцільності внесення змін в існуючу методику розрахунку, у праці [3] наведено обґрунтування розрахунку індексу безпечності для визначення соціально-економічних втрат від дорожньо-транспортних пригод.

Результати дисертації опубліковано в повному обсязі.

Апробація результатів дисертації. Основні результати дисертаційної роботи апробовані та схвалені на 6 науково-практичних заходах, як міжнародного так і національного рівня:

LXXIII (73-а) та LXXVI (76-а) Наукові конференції професорсько-викладацького складу, аспірантів, студентів та структурних підрозділів Національного транспортного університету (м. Київ, 2017, 2020); Національна конференція «Розвиток державної політики та інформаційних технологій у сфері безпеки дорожнього руху», яка проводилась в межах Тижня безпеки дорожнього руху 2016 року в рамках проведення Десятиліття дій з безпеки дорожнього руху 2011-2020 років (м. Київ, 2016); Всеукраїнський круглий стіл «Реформування системи управління безпекою дорожнього руху: вартість життя людини» (м. Київ, 2018); Конференція Transport Research Arena Conference TRA 2018 (м. Відень, 2018); XXVI Світовий конгрес World Road Congress – 2019: Connecting Cultures – Enabling Economies (м. Абу Дабі, 2019).

Відповідність пункту 10 Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167. Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленої кваліфікаційної наукової праці на правах рукопису та виконано здобувачем особисто. Дисертація містить наукові положення, нові науково обґрунтовані теоретичні результати проведених здобувачем досліджень, що мають істотне значення для галузі економічного оцінювання та визначення ефективності вкладання інвестицій, що підтверджуються документами, які засвідчують проведення таких досліджень, а також свідчать про особистий внесок здобувача в науку та характеризуватися єдністю змісту.

Дисертацію оформлено відповідно до вимог, передбачених Наказом МОН України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації». Дисертаційна робота Стасюка Б.О. «Економічне оцінювання безпеки автомобільних доріг» за змістом відповідає паспорту спеціальності 051 «Економіка» і є закінченим науковим дослідженням, виконана на високому рівні, містить вирішення актуальної науково-прикладної задачі. Поставлені в дисертаційній роботі задачі, одержані наукові результати, сформульовані висновки і рекомендації є достатньо обґрунтованими. Подана робота повністю відповідає вимогам п. 10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії (Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії)», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. №167.

Дисертаційну роботу Стасюка Богдана Олександровича «Економічне оцінювання безпеки автомобільних доріг» можна рекомендувати до захисту у спеціалізованій вченій раді.

Рецензент,
д.е.н., професор, декан факультету економіки та права Національного транспортного університету **Бондар Н.М.**

Рецензент,
к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, обліку і аудиту Національного транспортного університету **Корольова О.І.**

«22» вересня 2021 р.

ПІДПИС ЗАВІРЯЮ
Вчений секретар Національного Транспортного Університету
проф. Мельниченко О.І.